

Hof van Beroep Gent, arrest van 28 januari 2004

EEX-verdrag – internationale bevoegdheid – 1. artikelen 13 en 14 – lening op afbetaling – 2. artikel 6, 1 – noodzaak aan samenhang in de zin van artikel 22 – verhouding met artikelen 13 en 14 – 3. artikel 5, 1 – verweeder met woonplaats in Groothertogdom Luxemburg

Convention de Bruxelles – compétence inetrnationale – 1. articles 13 et 14 – prêt à tempérament – 2. article 6, 1 – nécessité de connexité au sens de l'article 22 – relation avec les articles 13 et 14 – 3. article 5, 1 – défendeur domicilié au Grand-Duché de Luxembourg

In de zaak met het rolnr. 2002/AR/1314 van:

BBL nv, (...)

appellante tegen het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op tegenspraak gewezen door de vijfde kamer dd. 12-3-2002, oorspronkelijk eiseres, hebbende als raadslieden mr. SOETE Gérard en mr. AMPE Geert, beiden advocaat te 8400 Oostende, Kerkstraat 8 bus 1;

tegen:

1. bvba B., met zetel te 8400 Oostende(...),

2. I. B., (...), wonende te 9709 Clervaux (Groot-hertogdom Luxemburg), (...),

3. G.B., (...), wonende te 9709 Clervaux (Groot-Hertogdom Luxemburg), (...),

4. M.P., (...), wonende te 9709 Clervaux (Groot-Hertogdom Luxemburg), (...),

geïntimeerden, oorspronkelijk verweerders, hebbende als raadsman mr. ARNOU Patrick, advocaat te 8210 Zedelgem, Burg. Jos Lievensstraat 12;

velt het Hof het volgend arrest.

(...)

1. De eerste rechter heeft op p. 2 tot 4 van het bestreden vonnis een volledig overzicht gegeven van de verschillende vorderingen lastens geïntimeerden in het inleidend exploit van appellante; vorderingen welke nadien m.b.t. de gevorderde rentevoeten door appellante beperkt werden aangepast op p. 7 van haar conclusies ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg neergelegd op 20-12-2001. Het volstaat thans dat het Hof daarnaar verwijst.

De vorderingen van appellante zijn gesteund

- wat eerste geïntimeerde betreft: op diverse toegestane kredieten, waarbij de verbintenissen van eerste geïntimeerde op datum van 30-10-2000 opeisbaar werden gesteld wegens terugbetalingsachterstand niettegenstaande herhaalde ingebrekestellingen;
- wat tweede tot vierde geïntimeerden betreft: op hun hoofdelijke en ondeelbare borgstelling voor alle verbintenissen die eerste geïntimeerde ten aanzien van appellante op zich heeft genomen, maar voor ieder van hen beperkt tot €52.057,64 (2.100.000 BEF);
- wat tweede geïntimeerde betreft: op eigen verbintenissen naast haar borgstelling die op datum van 22-9-2000 opeisbaar werden gesteld;
- wat derde en vierde geïntimeerde betreft: op eigen verbintenissen, naast hun borgstelling die op datum van 6-4-2000 en 10-8-2000 opeisbaar werden gesteld.

2. De eerste rechter heeft de vordering van appellante zoals ingesteld tegen eerste geïntimeerde enerzijds en tweede tot en met vierde geïntimeerden anderzijds in hun hoedanigheid van borg voor de verbintenissen van eerste geïntimeerde ontvankelijk en dermate gegrond verklaard dat geïntimeerden solidair werden veroordeeld om aan appellante het bedrag te betalen van:

(...)

De overige vorderingen van appellante werden onontvankelijk verklaard wegens gebrek aan samenhang.

Tenslotte werden geïntimeerden solidair veroordeeld in de kosten van het geding.

3.1. Appellante kan zich volgens haar beroepsakte niet verzoenen met het bestreden vonnis aangezien de eerste rechter de interestregeling verkeerd beoordeelde van

- de rekening-courant (...);
- de lening op afbetaling (...);
- de belastingsleningen REVOLVING.

Door dit beperkt hoger beroep streeft zij in huidige aanleg de veroordeling van geïntimeerden na om haar solidair het bedrag te betalen van:

(...)

3.2. Bij conclusies stelden geïntimeerden tegen het bestreden vonnis incidenteel beroep in omdat

a) waar de eerste rechter de in het inleidend exploit tegen eerste geïntimeerde gestelde vorderingen evenals de daarmee wegens borgstelling samenhangende vorderingen tegen tweede tot en met vierde geïntimeerden ontvankelijk heeft verklaard en de overige vorderingen, gesteund op eigen verbintenissen van tweede en derde/vierde geïntimeerden, wegens gebrek aan samenhang heeft afgewezen als onontvankelijk, hij overeenkomstig art. 701 Ger.W. in werkelijkheid alle door appellante in één en hetzelfde exploit gestelde vorderingen had moeten afwijzen als onontvankelijk, minstens ontoelaatbaar.

b) subsidiair:

- alleen de eerste vordering van appellante tegenover eerste geïntimeerde ontvankelijk zou kunnen worden verklaard, nl. deze uit de rekening nr. (...) die door de eerste rechter werd toegekend voor een bedrag van €13.473,98 (543.539 BEF),
- de gehoudenheid van tweede tot en met vierde geïntimeerden tot deze schuld dient te worden beperkt;
- alle andere vorderingen van appellante tegenover geïntimeerden evenzeer dienen te worden afgewezen als onontvankelijk, minstens ontoelaatbaar.

c) nog meer subsidiair het bestreden vonnis dermate moet worden gewijzigd dat

- over de eerste vordering van appellante niet wordt geoordeeld zolang die een in conclusies van geïntimeerden omschreven uittreksel van de rekening-courant niet heeft overgelegd, en verder de interestvoet op het kapitaalsgedeelte van deze schuldvordering enkel wordt bepaald op de nog aan te tonen basisrentevoet, vermeerderd met 4%,
- met betrekking tot de tweede vordering van appellante de door de eerste rechter bepaalde rentevoet van 5,10% enkel gelding heeft op een bedrag van €1.676,21 (67.618 BEF);
- de beslissing van de eerste rechter voor wat betreft de derde en vierde vordering van appellante bevestigd wordt.

d) alleszins de kosten van het geding in eerste aanleg dienen worden gelegd ten laste van appellante, minstens dienen te worden omgeslagen.

3.3. Bij conclusies in hoger beroep vordert appellante de niet-toelaatbaarheid, niet-ontvankelijkheid dan wel de volledige ongegrondheid van het incidenteel hoger beroep.

(...)

6. Wat de cumulatie van vorderingen in het inleidend exploit betreft.

6.1. Overeenkomstig art. 701 Ger.W. kunnen samenhangende eisen tussen minstens twee partijen hetzij afzonderlijk — in functie van de bevoegdheidsregelen — bij eenzelfde dan wel bij meerdere rechters, hetzij bij éénzelfde akte bij één rechtscollege worden ingesteld.

Het begrip samenhang wordt verduidelijkt onder art. 30 Ger.W. Samenhang veronderstelt een dermate nauw onderling verband tussen de diverse vorderingen dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te berechten teneinde oplossingen te vermijden die onverenigbaar zouden kunnen zijn wanneer ze afzonderlijk werden beslecht.

De appreciatie van samenhang wordt aan de vrije beoordeling van de feitenrechter overgelaten, en dit ongeacht het voorwerp of de oorzaak waarop de vorderingen betrekking hebben, of de identiteit van de gedingvoerende partijen.

Een ruime welbegrepen interpretatie van de notie “samenhangende vorderingen” volgt uit de omstandigheid dat de maatstaf die voor samenhang in de zin van art. 30 Ger.W. moet gehanteerd worden een procesrechtelijke en niet een materieelrechtelijke moet zijn. De opname van het begrip ‘samenhang’ pleit daar juist voor.

Samenhang in zijn processuele betekenis kan het best vertaald worden als doelmatigheid.

Appellante kan dan ook worden bijgetreden waar zij argumenteert dat een doelmatige behandeling van zaken rechtvaardigt dat verschillende vorderingen waarin identieke of gelijklopende (rechts)vragen aan de orde gesteld worden, samen voor de rechter worden gebracht. Tijd, geld en moeite worden partijen en de rechter gespaard. Op voorwaarde dat deze samenvoeging een behoorlijke procesgang niet in de weg staat en de rechten van de wederpartij hierdoor niet in haar redelijke belangen wordt geschaad, kan er geen redelijk bezwaar worden aangevoerd tegen de gelijktijdige, gezamenlijke inleiding en behandeling van gelijkaardige zaken. Dergelijke processuele interpretatie dient de proceseconomie en ongetwijfeld ook de goede werking van het gerecht als openbare dienst.

Bekeken vanuit een proceseconomische context zal art. 701 Ger.W. er derhalve toe bijdragen om de inleiding van samenhangende procedures te vereenvoudigen, een vlotte rechtsbedeling te bewerkstelligen en meteen overtollige en nutteloze kosten te vermijden. Een vlotte rechtsbedeling en proceseconomie via een soepele interpretatie van het begrip ‘samenhang’ in art. 701 Ger.W. blijkt trouwens de bedoeling te zijn geweest bij de totstandkoming van het Gerechtelijk Wetboek (Van Reepinghen, *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, Brussel, Belg. Stbl., 1964, p. 54-55; rapport de Baeck, Pasin., Brussel, uitg. Bruylant, 1967, p. 855).

Naar het oordeel van het Hof bestond er in het licht van bovenstaande beginselen tussen de door appellante tegen geïntimeerden gestelde vorderingen in principe voldoende samenhang opdat die in één en hetzelfde exploit aan het oordeel van de eerste rechter konden worden onderworpen.

Nochtans moet evenzeer rekening worden gehouden met de grens van die voornoemde doelmatigheid, welke gevormd wordt door het verbod om misbruik te maken van het voorschrift van art. 701 Ger.W. teneinde de bevoegdheids- en aanlegregelen te ontwijken, vooral wanneer hetzij de door de eiser aangesproken rechter geen rechtsmacht heeft om van één of meerdere van de gecumuleerde vorderingen kennis te nemen, hetzij wanneer de van openbare orde zijnde uitsluitende bevoegdheid van een rechtscollege in het gedrang komt. In dat geval kan er geen sprake zijn van samenhang in de zin van art. 701 Ger.W.

6.2.1. Te dezen dient het Hof vast te stellen dat — aangezien tweede, derde en vierde geïntimeerden ten tijde van het inleidend exploit gedomicilieerd waren in Luxemburg, de eerste rechter gelet op art.

13, 2° en 14, 2° lid EEX-Verdrag 27-9-1968 over geen rechtsmacht beschikte om kennis te nemen van de hierna volgende vorderingen van appellante:

- de vordering tegen tweede geïntimeerde in betaling van €7.812,41 meer intresten, wegens de lening op afbetaling nr. (...);
- de vordering tegen derde en vierde geïntimeerden in betaling van €6.550,93 meer intresten wegens de lening op afbetaling nr. (...);

Tevergeefs verwijst appellante naar art. 6.1 EEX-Verdrag dat bepaalt dat in een zaak met meer dan één verweerder, allen door de eiser kunnen worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats van één hunner, aangezien voor de toepassing van deze verdragsbepaling vereist is dat tussen de verschillende rechtsvorderingen, die door eenzelfde eiser tegen verschillende verweerders wordt ingesteld, het verband bestaat dat wordt aangewezen in art. 22 EEX-Verdrag, nl. een zodanig verband dat de desbetreffende rechtsvorderingen gezamenlijk moeten worden berecht teneinde te vermijden dat bij een afzonderlijke berechting van de zaken onverenigbare uitspraken worden gedaan. Deze regeling is verschillend van deze van art. 30 Ger.W. (zie punt 6.1.)

Een dergelijk gevaar bestaat te dezen niet. Appellante toont evenmin aan dat de ontleende gelden bestemd waren voor een beroepsmatig of bedrijfsmatig gebruik.

6.2.2. Doch de eerste rechter had evenmin rechtsmacht om kennis te nemen van:

- de vordering tegen tweede geïntimeerde in betaling van €2.767,16 te vermeerderen met rente uit hoofde van een doorlopende reserve in de rekeningnr. (...);
- de vordering tegen derde en vierde geïntimeerden in betaling van €6.873,91 meer rente uit hoofde van een doorlopende reserve in de rekening nr. (...);
- de vordering tegen derde en vierde geïntimeerden in betaling van €467,65 meer interesten uit hoofde van een debetstand op de lopende rekening nr. (...)

Het art. 5.1. EEX-Verdrag voorziet weliswaar dat de verweerder die woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitende Staat, in een andere verdragsluitende Staat, nl. voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden, kan worden opgeroepen, maar die verdragsbepaling wordt buiten spel gezet voor de inwoners van Luxemburg.

Het art. 1 van het Protocol toegevoegd aan het EEX-Verdrag voorziet immers dat ieder die in Luxemburg woonplaats heeft, en die met toepassing van art. 5.1. voor een gerecht van een andere Verdragsluitende Staat is opgeroepen, de bevoegdheid van dit gerecht kan afwijzen. Afwijzing die voor de eerste rechter door tweede tot vierde geïntimeerden, gedomicilieerd in Luxemburg, heeft plaats gevonden.

6.3. Aangezien de eerste rechter derhalve over geen rechtsmacht beschikte om kennis te nemen van de vorderingen hierboven vermeld onder 6.2.1. en 6.2.2., heeft hij die vorderingen terecht niet ontvankelijk verklaard.

6.4. Dat betekent echter niet dat de andere door appellante in haar inleidend exploit gestelde vorderingen eveneens door onontvankelijkheid of ontoelaatbaarheid zouden zijn aangetast.

Het ontbreken van samenhang in de zin van art. 701 Ger.W. tussen de verschillende in eenzelfde exploit voor dezelfde rechter gebrachte vorderingen kan immers nooit grond vormen voor niet-toelaatbaarheid of voor de niet-ontvankelijkheid van alle dan wel een of meerdere van de gecumuleerde vorderingen, maar in voorkomend geval wel voor de splitsing van het geding over verschillende jurisdicties.

Aangezien art. 701 Ger.W. niet voorziet in een sanctie, bestaat de meest adequate sanctie bij miskenning van dat wetsartikel, waardoor tevens de relatieve autonomie wordt gerespecteerd welke de

diverse vorderingen zelfs bij samenvoeging behouden, er immers in om de eisende partij het voordeel te ontnemen dat hij zich onrechtmatig door de cumulatie heeft willen verwerven (tot deze oplossing komt, minstens impliciet, ook het Hof van Cassatie in een arrest van 17-9-1981, gepubliceerd in Arr. Cass. 1981-82, 92).

De verschillende eisen dienen dan, hetzij door de oorspronkelijk aangesproken rechter verder te worden behandeld, hetzij indien deze niet bevoegd is om van alle samen aanhangig gemaakte vorderingen kennis te nemen, bij andere jurisdicties op de algemene rol te worden ingeschreven tegen kwijting van het rolrecht.

Uiteraard lijden deze beginselen — zoals te dezen — uitzondering, wanneer de Belgische overheidsrechtbanken over geen rechtsmacht beschikken om van één of meerdere van de gecumuleerde vorderingen kennis te nemen.

6.5. Wegens de hierboven sub 6.1. besproken redenen van doelmatigheid en proceseconomie heeft de eerste rechter terecht samenhang aanvaard tussen de andere vorderingen van appellante gericht tegen en eerste geïntimeerde en tweede tot vierde geïntimeerden in hun hoedanigheid van borgstellers voor de schulden van eerste geïntimeerde.

Het valt toch niet ernstig te betwisten dat alle schulden van een handelsvennootschap aan een bankinstelling, die zijn ontstaan op verschillende tijdstippen en tegen onderscheiden contractuele voorwaarden wegens diverse leningen en een niet-aangezuiverd debetsaldo van een rekening-courant, in de zin van art. 701 Ger.W. voldoende samenhang vertonen, en dat deze samenhang ook aanwezig is met betrekking tot de vorderingen van appelante tegen degenen die zich geheel of gedeeltelijk borg hebben gesteld voor die voornoemde schulden.

(...)

OM DEZE REDENEN,
HET HOF,

Gelet op art. 24 der wet van 15-6-1935,

Recht doende op tegenspraak,

Alle meer omvattende en/of anders luidende conclusies en/of grieven verwerpend als niet dienend,

Verklaart het oorspronkelijk en uitgebreid hoger beroep van appellante ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

Verklaart het incidenteel beroep van geïntimeerden ontvankelijk doch ongegrond;

(...)

Veroordeelt geïntimeerden solidair in de kosten van het hoger beroep, (...)

Aldus gewezen en uitgesproken ter openbare terechtzitting van het Hof van Beroep te Gent, de twaalfde kamer, recht doende in burgerlijke zaken, op heden 28 januari 2004.

Aanwezig:

- Emiel Teirlinck, raadsheer, wn. Voorzitter;
- Joseph Baudrez, raadsheer;
- Alexander Deene, raadsheer;
- Bart De Wilde, griffier.

